NORAKSTS

LATVIJAS REPUBLIKAS AUGSTĀKĀ TIESA
SPRIEDUMS

Lieta Nr.A42509709
SKA-437/2012

Rīgā 2012.gada 26.oktobrī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore L.Slica
senatore V.Krūmiņa
senatore D.Mita

piedaloties pieteicējai *N.P.* un atbildētājas Rēzeknes novada pašvaldības pusē pieaicinātās iestādes Rēzeknes novada domes pārstāvei *L.V.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *N.P.* pieteikumu par Rēzeknes rajona Feimaņu pagasta padomes 2008.gada 10.novembra lēmuma atcelšanu, jauna administratīvā akta izdošanu un morālā kaitējuma atlīdzināšanu, sakarā ar Rēzeknes novada pašvaldības kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 27.janvāra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Rēzeknes rajona Feimaņu pagasta padome ar 2008.gada 10.novembra lēmumu noteica ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifus.

[2] Pieteicēja *N.P.* pārsūdzēja minēto lēmumu tiesā, lūdzot noteikt zemākus tarifus un atlīdzināt morālo kaitējumu.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2010.gada 27.maija spriedumu apmierināja pieteikumu.

Rēzeknes rajona Feimaņu pagasta pašvaldības tiesību un saistību pārņēmēja Rēzeknes novada pašvaldība iesniedza apelācijas sūdzību.

[4] Administratīvā apgabaltiesa ar 2012.gada 27.janvāra spriedumu atzina par prettiesisku pārsūdzēto lēmumu, bet noraidīja atlīdzinājuma prasījumu. Spriedums pamatots ar tālāk minētajiem argumentiem.

[4.1] Pirms tarifu apstiprināšanas nav uzklausīts iedzīvotāju viedoklis. Tādējādi pārkāpts Administratīvā procesa likuma 61. un 62.pants. Tomēr šis pārkāpums nav ietekmējis lēmumu pēc satura, jo lēmuma saturu noteikuši ekonomiski apsvērumi, kurus iedzīvotāju uzklausīšana nevarētu ietekmēt. Tādējādi pārkāpums nav būtisks.

[4.2] Lēmumā nav norādīti piemērotie normatīvie akti. Tādējādi pārkāpts Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6. un 7.punkts. Taču arī šis pārkāpums nav būtisks, jo lēmuma saturu noteikuši uz faktiem balstīti ekonomiskie apsvērumi, nevis tiesību normu formāla piemērošana.

Turklāt pagasta padomes Finanšu komitejas iesniegtajā lēmuma projektā ir atsauces uz piemērotajām tiesību normām.

[4.3] No minētā projekta redzams, ka tarifs aprēķināts, pamatojoties uz Ministru kabineta 2001.gada 26.jūnija noteikumiem Nr.281 „Sabiedrisko pakalpojumu tarifu aprēķināšanas metodika pašvaldības regulējamās nozarēs" (turpmāk – noteikumi Nr.281). Šie noteikumi izdoti, pamatojoties uz likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" 8.panta astoto daļu.

Kā atzīts judikatūrā (*sk. Senāta 2010.gada 4.februāra spriedumu lietā Nr.SKA-53/2010*), regulējami ir tikai tādi sabiedriskie pakalpojumi, kurus sniedz komersants. Tas secīgi nozīmē, ka uz sabiedriskajiem pakalpojumiem, kurus sniedz pati pašvaldība, nevar attiecināt likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un uz tā pamata izdotos citus normatīvos aktus. Taču neviens normatīvais akts nenoteic, kā būtu aprēķināmi tarifi un kādas izmaksas tajos būtu iekļaujamas gadījumos, kuros tarifu aprēķina pati pašvaldība. Tāpēc ir pamats piemērot analoģiju.

Fakts, ka tarifu noteicis cits subjekts (pašvaldība, nevis komersants), nevar radīt nevienlīdzīgu situāciju starp sabiedrisko pakalpojumu lietotājiem. Tāpēc tarifu

aprēķinos piemērojami tie paši principi, kādi tiek piemēroti, kad tarifs tiek noteikts komersanta sniegtajam pakalpojumam, proti, likumā „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" deklarētie principi. Līdz ar to nav šķēršļu noteikumu Nr.281 piemērošanai lietā.

[4.4] Saskaņā ar noteikumu Nr.281 67.–71.punktu tarifā iekļauj vienīgi ekonomiski pamatotas izmaksas.

[4.5] Lēmums daļā par ūdensapgādes tarifu ir prettiesisks, jo tarifā iekļautas tādas izmaksas, kuras nekādi nav pamatotas.

[4.6] Savukārt daļā par kanalizācijas tarifu lēmums ir prettiesisks, taču pieteicējai labvēlīgs administratīvais akts, jo tarifs noteikts zemāks, nekā tam būtu jābūt atbilstoši ekonomiski pamatotām izmaksām.

[4.7] Pieteicējai nav nodarīts tāds morālais kaitējums, ko būtu nepieciešams atlīdzināt naudā. Konkrētajā gadījumā restitūcija pati par sevi ir pietiekošs atlīdzinājums.

[5] Rēzeknes novada pašvaldība iesniedza kasācijas sūdzību, norādot tālāk minētos argumentus.

[5.1] Tiesa, secinot, ka uz sabiedriskajiem pakalpojumiem, kurus sniedz pašvaldība, nevar attiecināt likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un uz tā pamata izdotos citus normatīvos aktus, tomēr nesaskatīja šķēršļus noteikumu Nr.281 piemērošanai. Tādējādi tiesa nepareizi iztulkoja noteikumu Nr.281 67.–71.punktu.

[5.2] Noteikumu Nr.281 71.punktā ir noteikti ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifu izmaksu daļas galvenie posteņi pa izmaksu grupām. Ar pārsūdzēto lēmumu apstiprinātie tarifi tika aprēķināti, neiekļaujot visas šajā tiesību normā noteiktās izmaksu grupas. Nepareizi interpretējot šo tiesību normu, tiesa ir pārkāpusi pieļaujamās interpretācijas robežas.

[5.3] Apgabaltiesas secinājums, ka pašvaldība, nenorādot administratīvajā aktā tā pamatojumu un piemēroto tiesību normu uzskaitījumu, ir pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6. un 7.punkta pārkāpumu, ir pretrunā ar turpmāko secinājumu, ka tiesai nav pamata neņemt vērā Finanšu komitejas lēmumā norādīto pamatojumu.

[5.4] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 84.pantam administratīvais akts ir tiesisks, ja tas atbilst tiesību normām, bet prettiesisks, ja neatbilst tiesību normām. Konkrētajā gadījumā netika konstatēta administratīvā akta neatbilstība tiesību normām.

[5.5] Pārsūdzētais lēmums ir normatīvais akts, jo ar to ir noteikti pakalpojumu tarifi visiem pašvaldības konkrētās teritorijas iedzīvotājiem. Tādējādi tiesa nepareizi interpretējusi procesuālās tiesību normas, norādot uz Administratīvā procesa likuma 61. un 62.panta pirmās daļas pārkāpumu.

[6] Pieteicēja paskaidrojumos par kasācijas sūdzību norādījusi, ka saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 145.pantu vēlas grozīt prasījuma apmēru un lūdz atlīdzināt morālo kaitējumu lielākā apmērā, kā prasījusi sākotnēji, un papildus lūdz atlīdzināt zaudējumus.

[7] Tiesas sēdē atbildētājas pārstāve uzturēja kasācijas sūdzību, pieteicēja to neatzina.

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām" 15.panta pirmās daļas 1.punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām ir organizēt iedzīvotājiem komunālos pakalpojumus (ūdensapgāde un kanalizācija; siltumapgāde; sadzīves atkritumu apsaimniekošana; notekūdeņu savākšana, novadīšana un attīrīšana) neatkarīgi no tā, kā īpašumā atrodas dzīvojamais fonds.

Tiesību normas tiešā tekstā nenoteic, kādā veidā šī funkcija būtu īstenojama, bet tā ir vērsta uz to, ka vietējai pašvaldībai ir jāgādā, lai tās teritorijā iedzīvotāji būtu nodrošināti ar komunālajai pakalpojumiem, tostarp ūdensapgādi un kanalizāciju. Tas nozīmē, ka pašu komunālo pakalpojumu var sniegt arī cita persona. Tomēr, ja pašvaldībā šāds pakalpojums no citām personām nav saņemams, pašvaldībai ir jārīkojas pašai tā nodrošināšanā.

Pašvaldība ir atvasināta publiska persona, kura pamatā darbojas publisko tiesību jomā, īstenojot tai noteiktās publiskās funkcijas. Pašvaldības (valsts) darbība privāto tiesību jomā ir izņēmums. Tomēr savas darbības nodrošināšanas un sabiedrības interešu īstenošanas nolūkā arī publiska persona var veikt privāttiesiskas darbības. Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumi ir darbība privāto nevis publisko tiesību jomā. Tādēļ, sniedzot šos pakalpojumus, pašvaldība darbojas privāto tiesību jomā.

[9] Likuma „Par pašvaldībām" 21.panta pirmās daļas 14.punkta „c" apakšpunkts (*tiesību normas spriedumā norādītas redakcijā, kura bija spēkā pārsūdzētā lēmuma*

pieņemšanas laikā) noteic, ka dome var izskatīt jebkuru jautājumu, kas ir attiecīgās pašvaldības pārziņā, turklāt tikai dome var noteikt, ja tas nav aizliegts vai noteikts ar likumiem vai Ministru kabineta noteikumiem, maksu par pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu.

Ne pašvaldība, ne apgabaltiesa nav atsaukusies uz minēto tiesību normu, kas paredz pašvaldības domes tiesības lemt par maksas par pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu noteikšanu. Taču apgabaltiesa ir pareizi secinājusi, ka uz sabiedriskajiem pakalpojumiem, kurus sniedz pati pašvaldība, nevar attiecināt likumu „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" un tā pamata izdotos citus normatīvos aktus.

Likuma „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem" mērķis ir nodrošināt iespēju saņemt nepārtrauktus, drošus un kvalitatīvus sabiedriskos pakalpojumus, kuru tarifi (cenas) atbilst ekonomiski pamatotām izmaksām, kā arī veicināt attīstību un ekonomiski pamatotu konkurenci regulējamās nozarēs, nosakot sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas kārtību un tiesiskās attiecības sabiedrisko pakalpojumu sniegšanā (1.pants). Saskaņā ar likuma 2.panta trešās daļas 2.punktu ūdensapgāde un kanalizācija bija viena no pašvaldību regulējamām nozarēm.

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas pamatā ir publiskās varas (valsts vai pašvaldības) iejaukšanās privāttiesiskās attiecībās nozīmīgās tautsaimniecības nozarēs. Ja šāda pakalpojuma sniedzējs ir pati valsts (pašvaldība), regulēt divu pušu privātas intereses (komerciālās intereses no vienas puses un atbilstošu pakalpojumu saņemšanas interese no otras) nav nepieciešams. Pašvaldības izveidotai iestādei nav pašai savu interešu, it īpaši komerciālu, tā darbojas iedzīvotāju interesēs. Šajos gadījumos pašvaldība nedarbojas kā konkurējošs tirgus dalībnieks, bet pati nosaka pakalpojuma sniegšanas veidu, kontrolē izmaksas un attiecīgi nosaka maksu, kas pakalpojuma nodrošināšanai pēc būtības kā nodeva iekasējama no iedzīvotājiem (*sk. Senāta 2010.gada 4.februāra sprieduma lietā Nr.SKA-53/2010 10.punktu*). Proti, tā kā pašvaldības darbībai nav komerciāla rakstura, tā nav regulējama atbilstoši likumam „Par sabiedrisko pakalpojumu regulatoriem".

[10] Pašvaldība, aprēķinot maksu par pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu, pēc analoģijas ir piemērojusi noteikumus Nr.281. Apgabaltiesa pamatoti secināja, ka izskatāmajā lietā nav saskatāmi šķēršļi noteikumu Nr.281 piemērošanai, jo normatīvie akti nenoteic, kā būtu aprēķināmi tarifi un kādas izmaksas tajos būtu iekļaujamas gadījumā, ja maksu par pašvaldības ūdensvada un kanalizācijas lietošanu

aprēķina pašvaldība, nevis komersants. Līdz ar to apgabaltiesa pārbaudīja, vai pašvaldības veiktais tarifu aprēķins atbilst minēto noteikumu prasībām.

Kā pareizi norādīts kasācijas sūdzībā, apgabaltiesa, pamatojoties uz grāmatvedības dokumentiem, ir pārbaudījusi aprēķinu pareizību un ekonomisko pamatojumu. Tas, ka pašvaldība ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifu izmaksās nebija iekļāvusi visas iespējamās izmaksu grupas, nenozīmē, ka apgabaltiesa ir nepareizi tulkojusi noteikumu Nr.281 71.punktu. Konkrētajā tiesību normā ir uzskaitītas tās ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifu izmaksu grupas pa posteņiem, kas var tikt iekļautas tarifos. No normas satura nav secināms kasācijas sūdzībā norādītais, ka visas normā uzskaitītās izmaksu grupas obligāti būtu iekļaujamas tarifos. Līdz ar to apgabaltiesa, izvērtējot strīdus tarifu pamatotību, ir pamatoti pārbaudījusi cita starpā to, vai pašvaldībai atbilstoši noteikumu Nr.281 71.punktam bija tiesības apstiprinātajos ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifos iekļaut konkrētās izmaksu grupas.

Ievērojot minēto, nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais, ka apgabaltiesa nepareizi iztulkoja un piemēroja noteikumu Nr.281 67.–71.punktu.

[11] Apgabaltiesa spriedumā ir pamatoti secinājusi, ka pašvaldība 2008.gada 10.novembra lēmumā, nenorādot uz piemērotajām tiesību normām, pieļāvusi Administratīvā procesa likuma 67.panta otrās daļas 6. un 7.punkta pārkāpumu. Vienlaikus tiesa atzinusi, ka šāds procesuālais pārkāpums nav būtisks tā iemesla dēļ, ka konkrētais lēmums sasaucas ar Feimaņu pagasta padomes Finanšu komitejas 2008.gada 6.novembra lēmumu, kurā ir norādītas atsauces uz piemērotajām tiesību normām un sniegts pamatojums, kuru tiesa ir izmantojusi, izvērtējot lēmuma tiesiskumu. Līdz ar to nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka tiesas secinājumi ir savstarpēji pretrunīgi.

[12] Nav pamatots kasācijas sūdzībā norādītais, ka izskatāmajā lietā netika konstatēta pārsūdzētā lēmuma neatbilstība tiesību normām. Apgabaltiesa secināja, ka Feimaņu pagasta padomes apstiprinātajā ūdensapgādes tarifā ir iekļautas tādas izmaksas, kuras nav pamatotas, savukārt kanalizācijas tarifs noteikts zemāks, nekā tam jābūt. Ņemot vērā minēto, apgabaltiesa atzina, ka abi tarifi ir prettiesiski, jo neatbilst Ministru kabineta noteikumu Nr.281 2.punktā noteiktajam principam, kurš paredz, ka tarifam jāatbilst ekonomiski pamatotām izmaksām

[13] Feimaņu pagasta padomes 2008.gada 10.novembra lēmums, ar kuru noteikti ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumu tarifi, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 1.panta trešajai daļai ir vispārīgais administratīvais akts, jo attiecas uz plašu (individuāli nenoteiktu) personu loku, kas atrodas konkrētos un identificējamos apstākļos. Tāpēc, īstenojot administratīvā akta pieņemšanas procedūru, ir piemērojamas Administratīvā procesa likuma normas. Līdz ar to nav pamatots kasācijas sūdzības arguments, ka apgabaltiesa nepamatoti konstatēja Administratīvā procesa likuma 61.panta un 62.panta pirmās daļas pārkāpumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 351.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2012.gada 27.janvāra spriedumu, bet Rēzeknes novada pašvaldības kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	*(paraksts)*	L.Slica
Senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa
Senatore	*(paraksts)*	D.Mita

NORAKSTS PAREIZS

Senatore L.Slica

Rīgā 2012.gada 26.oktobrī